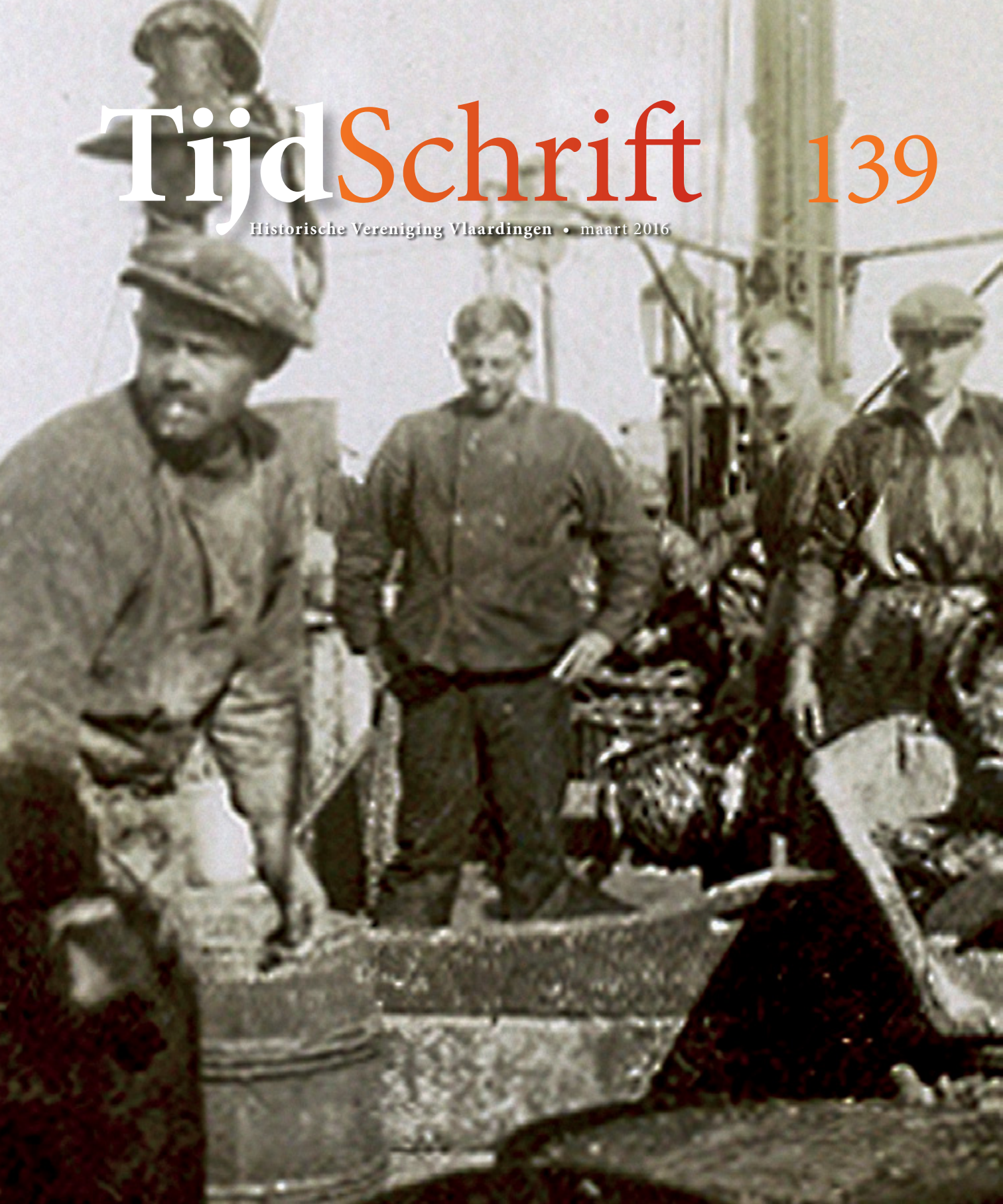


TijdSchrift 139

Historische Vereniging Vlaardingen • maart 2016



DE KONING TAPIJTEN

Billitonlaan 42-48, 3131 LK Vlaardingen
Tel. 010-4344645

**GORDIJNEN BINNENZONWERING BEHANG
TAPIJT LAMINAAT VINYL**

OPENINGSTIJDEN:
maandag t/m vrijdag
09.00 - 17.30 uur
zaterdag
09.00 - 17.00 uur
In overleg is een afspraak
in de avonden mogelijk



aannemingsbedrijf a. van der lugt b.v.

nieuwbouw verbouw renovatie

vlaardingen 010-434 25 44

www.avanderlugt.nl

Westhavendomein

Vastgoed & VvE Beheer 



Volledige ontzorging voor vastgoedeigenaars en VvE's

Westhavenplaats 40a • 3131 BT Vlaardingen • Tel.: 010-2477477 • E-mail: info@westhavendomein.nl

www.westhavendomein.nl

Vlascom CV

Vlaardingse Assurantie Combinatie cv

Spoorstraat 2
NL - 3134 TA Vlaardingen

Website: www.vlascom.nl
e-mail: info@vlascom.nl
Tel +31(0) 10 248 04 85
Fax +31(0) 10 234 45 00



Advies op het gebied van:
Schadeverzekeringen
Watersportverzekeringen
Levensverzekeringen, Pensioenen
Financiële planning
Schadebegeleiding
Financiering, scheepshypotheek
Vermogensbeheer

Fisc-ad

Fiscale en administratieve dienstverlening

J.A. Janson
fiscaal adviseur



Plein 1940 nr 47
3135 PR Vlaardingen
tel: 010 435 92 67
fax: 08 4220 69 33
e-mail: fiscad@hetnet.nl
www.fiscaaladviseurs.nl

STOUT

GRAFISCHE DIENSTVERLENING
Tel. 010 - 248 06 03 • www.stout.nu

Méer dan een drukkerij!



Korte Hoogstraat 4a
3131 BK Vlaardingen
Tel. 010 - 434 38 44



Voor alle
molenproducten en
broodmixen gaat u
naar Aeolus!

Kijk op www.aeolus.nl voor het
hele assortiment



Kortedijk 16
3134 HB
Vlaardingen
T : 010 434 61 31
E : info@aeolus.nl
I : www.aeolus.nl

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:

- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt € 17,50. Voor leden woonachtig buiten Vlaardingen € 25,00 en dat is dan inclusief portokosten. Het bankrekeningnummer van de vereniging is NL44 INGB 0000 750 978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Lidmaatschap

Het verenigingsjaar loopt gelijk met het kalenderjaar. Lid worden kan het gehele jaar door. Kortings op de contributie bij lid worden in de loop van het jaar is niet mogelijk. Wel worden dat jaar reeds uitgegeven publicaties dan nagezonden.

Opzegging

Opzegging van het lidmaatschap dient schriftelijk bij de ledenadministratie te geschieden of via een email naar info@hvv-vlaardingen.nl. Een opzegging kan direct ingaan of aan het eind van het jaar. Restitutie van contributie wordt niet verleend. Leden die hun contributie niet voor of op 31 december hebben voldaan worden automatisch uit het ledenbestand verwijderd.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

W.C. den Breems, voorzitter
C. Maarleveld, penningmeester
mevr. G.H.J. Maat-Grijsen, secretaris
A.W.J. Andriessen
J. van Elk
E.A. Lohmann
A. Ouwendijk
E. van Rongen
mevr. T. van der Hoek, notuliste

Contactadres / losse verkoop publicaties:

Arnold Hoogvlietstraat 69
3134 CB Vlaardingen
Telefoon (010) 434 6864

Ledenadministratie:

Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Adres ledenactiviteiten:

Kortedijk 16a/b
3134 HB Vlaardingen
Telefoon (06) 555 326 55 (kantoor)
(010) 434 2474 (thuis)

Redactie Tijd-Schrift:

E. van Rongen, eindredacteur
K. Bloem
M. Carree
mevr. G. van der Weijden
F. Wittkampf

Redactie-adres:

Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag per e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl t.a.v. de redactie.

ISSN 1380-2992

© Historische Vereniging Vlaardingen
Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Internet: www.hvv-vlaardingen.nl - www.begraafplaatsmaus.nl
E-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Productie: Stout Grafische Dienstverlening

Inhoud

Redactioneel 3

Een jaar van uitersten
Wout den Breems 4

Haringteelt 1928
Ijsbrand Plokker 5

Boekbespreking 23

Ledenactiviteiten 24

De bemanning van de VL 156 aan het werk.
(Foto: collectie H. Plokker)



Het Vlaardingen cadeau!
Replica Vlaardings Haringbord



het waaigat
woon-ideeënwarenhuis
Markt 57 Vlaardingen tel. 010-4343685
www.waaigatwonen.nl

"De Vlaerdinger" Touringcarbedrijf

Rode Kruislaan 33
3135 WC Vlaardingen
Telefoon +31 (0)10 - 449 03 70
Mobiel +31 (0)6 - 53 79 10 23
E-mail info@devlaerdinger.nl



Memobeeld Digitaal Erfgoed

Creating Digital History

Digitaliseren van Video Tapes, 35mm Dia's en
8 mm en 16mm Film

Informeer naar de mogelijkheden en bel
010 - 460 3000
of kijk op: www.memobeeld.nl

Studio: Aletta Jacobskade 106
3137 TC Vlaardingen

Westkaai

VOOR LUNCH & DINER

Stijlvol lunchen en dineren voor een prettige prijs

Restaurant Westkaai, Westhavenkade 10, 3131 AB Vlaardingen
T 010 - 248 70 18 E info@westkaai.nl | www.westkaai.nl
Openingstijden: maandag t/m zaterdag, 12.00 - 24.00 uur (*s zondags gesloten).



- Bloemwerken en arrangementen
- Goed gesorteerde snijbloemen
- Bloeiende- en bladplanten
- Bruidsboeketten en corsages
- Rouwwerken



Markgraafaan 135
3131 VL Vlaardingen
Tel: 010 43 43 704

JAC. VERKUIL

BLOEMSIERKUNST

Bijdragen

Dit Tijd-Schrift is geheel gewijd is aan de eerste avonturen op zee van Hugo Plokker. Onlangs ontvingen wij het bericht dat hij op 25 januari 2016 op 100-jarige leeftijd is overleden. Hij was ons oudste lid in leeftijd, maar ook al heel lang, sinds 1992, lid van de HVV. In 2013 was hij aanwezig toen de HVV een Noors gezelschap ontving, dat interviews en opnamen in Vlaardingen maakten in verband met de video over de ramp met de VL 103 "Voorbode" in het Noorse Bergen in 1944. In vloeiend Engels vertelde hij over zijn belevenissen uit zijn zeemanscarrière. Een heel bijzondere ontmoeting. Ook in het fraaie boekwerk "Brood op het water" dat verscheen in 2013 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Vrienden van Museum Vlaardingen" is Hugo Plokker het middelpunt. Bij de melding van het overlijden van Hugo Plokker door de familie, was een prachtig verhaal toegevoegd, waarvan u nu kunt genieten in dit Tijd-Schrift. Een mooie hommage aan deze bijzondere oud-zeeman.



De redactie was ook om een andere reden blij met deze bijdrage: we zitten niet bepaald ruim in de kopij! Daarom een dringende oproep aan u, onze lezers, om interessante historische verhalen te boek te stellen en die naar ons op te sturen. De redactie beoordeelt die dan en wellicht worden ze geplaatst in Tijd-Schrift. Het kunnen herinneringen zijn (maar dan wel een beetje unieke, zoals dat van Hugo Plokker, want we hebben in het verleden al veel van dergelijke stukken geplaatst), of artikelen die aan de hand van historisch onderzoek zijn opgesteld. Twijfelt u over een mogelijk onderwerp, dan kunt u altijd eerst met de redactie contact opnemen.

En verder zoeken we ook kandidaat-bestuursleden! In de brief die bij het vorige Tijd-Schrift zat heeft u daarover al kunnen lezen. Helaas heeft deze geen reacties opgeleverd, daarom nogmaals deze oproep. Dit jaar nemen twee bestuursleden, waaronder de secretaris, afscheid, en volgend jaar weer twee, waaronder de voorzitter. Allemaal gedreven HVV'ers die lang tot zeer lang in het bestuur hebben gezeten en nu de stokjes willen overdragen. Gaat de HVV u ter harte en wilt u er mede voor zorgen dat de vereniging goed blijft draaien en invloed blijft uitoefenen op het bestuur van de stad, geef u dan op. Zonder bestuur kan de HVV niet functioneren!

Eric van Rongen
Eindredacteur

DIJKSHOORN EUROMOVERS
AL MEER DAN
50 JAAR
VERHUIZEN!

WWW.DIJKSHOORN.NL
TRAWLERWEG 8 3133 KS VLAARDINGEN TEL.: +31 (0)10-2480522

Vul nu uw ontbrekende jaarboeken en Tijd-Schriften aan! Mist u nog Tijd-Schriften of Jaarboeken? Dan is dit de gelegenheid uw collectie aan te vullen. Niet alle Tijd-Schriften en Jaarboeken zijn nog op voorraad, vraag daarom de bestellijst aan waarop de nog op voorraad zijnde uitgaven staan en ook een speciale ledenprijs. U kunt de bestellijst aanvragen via info@hvv-vlaardingen.nl.

Een jaar van uitersten

Zoals elk jaar kijkt het bestuur aan het begin van het jaar hoe we ervoor staan met het ledenbestand. Want zoals gewoonlijk komen na het toezenden van de acceptgiro's voor het nieuwe jaar, naast de betalingen ook veel opzeggingen binnen. Nu, dat was begin 2015 het geval en ook weer in 2016. Jammer natuurlijk, maar vaak ook begrijpelijk. Enthousiast ga je dan weer aan de slag om de schade beperkt te houden, maar ook om weer groei te realiseren. Uiteindelijk konden we in 2015 weer 44 nieuwe leden inschrijven. Heel vervelend is het dan om aan het einde van het jaar achter de nog openstaande contributies aan te moeten gaan. Waarom, vraag je je dan af. Wij doen toch onze uiterste best om mooie publicaties e.d. te verzorgen. Uiteindelijk resulteerde dit er in, dat we begin dit jaar 11 leden hebben geschrappt. We hopen dat het dit jaar eens niet zal voorkomen.

De inzet voor het monumentaal erfgoed en andere zaken stond weer hoog in het vaandel en nam veel tijd in beslag. Gelukkig niet altijd voor niets en er waren goede resultaten, maar zeker ook tegenvallers. Dat dit werk veel inspanning vergt wordt gelukkig ingezien. Het hoort in ieder geval bij ons werk en aan complimenten ontbrak het niet. Heel fijn natuurlijk!

Zo zet je je vaak tot het uiterste in om iets te bereiken. Het andere uiterste is dan, dat je ineens niets meer kan. Helaas overkwam uw voorzitter dit, toen hij in oktober werd getroffen door een beroerte. Tja, en dan bemerk je dat er grenzen zijn. Gelukkig ben ik voor erger bewaard gebleven en mag ik, nu ik dit schrijf, weer goed opgeknapt zijn. Graag zet ik mij nog een jaartje in voor de zo mooie HVV, maar dan wel in een heel ander tempo als voorheen.

Toch wordt het dit jaar de mouwen opstropen om weer nieuwe leden aan ons te binden. Mooi zou het zijn als we in de aanloop naar ons 50-jarig jubileum in januari 2017 een grote groei doormaken. Helpt u mee? Laat u bijvoorbeeld inspireren door de leuke stukjes op de achterkant van Tijd-Schrift. En, er wordt op het Stadsarchief hard gewerkt aan het Groot Vlaardings Straatnamenboek, dat ter gelegenheid van ons jubileum in 2017 zal verschijnen. Nou, dan moet het met de ledengroei toch zeker lukken.

Op 29 maart houden we onze ALV en natuurlijk hoop ik u daar bij leven en gezondheid graag te ontmoeten!

Wout den Breems

Haringteelt 1928

Het dagelijkse leven in het vooronder van de VL 156 *Koningin Emma* en het treurige verhaal van Kasper J. Schapers (1909-1939)

Ijsbrand Plokker

Op zijn 99-jarige verjaardag (23-09-2015) riep ex-visserman en gepensioneerd kapitein KHV Hugo Plokker een niet eerder gehoorde naam: **Kassie Kombali! Het klonk als Maleis in de oren. Bij navraag bleek het te gaan om een opvarende van de knorhaan VL 156 *Koningin Emma* tijdens de haringteelt van 1928: Kasper Johannes Schapers.¹**

Machinist Wim Plokker op de VL 156 kwam in 1928 van de eerste haringreis thuis en zei tegen zijn 12-jarige broer Hugo: “dat hij de volgende reis mee moest als afhouder.” Een eerdere poging op 11-jarige leeftijd om te gaan varen leed schipbreuk, omdat hoofdonderwijzer Fröger geen toestemming gaf!²

Zijn walbetrekking bij kaas- en veekoekenhandelaar Van Vliet in de Oosterstraat werd per direct opgezegd met de mededeling: “dat hij op de visserij ging varen!” Het antwoord van de kaashandelaar was: “waar je zin in hebt!”

Een paar dagen voor vertrek ging hij 's avonds met zijn moeder bij Kop van Toor aan de Oosthavenkade zijn zeemansplunje kopen. Een uitrusting waar niet op beknibbeld werd en menig visserman jaloers op zou wezen. Ook schipper Gerrit Brouwer stond in de winkel en 'vrouw' Plokker vertelde aan Gerrit dat haar jongste zoon Hugo ook ging varen. Zij kenden elkaar goed.³ Op de dag van vertrek bracht zijn moeder hem aan boord en vroeg aan opvarende Piet Smits, matroos/kok om: “een oogje in het zeil te houden!” En werd hierbij tot zijn eerste zeevader benoemd.



Binnenkomst 'knorhaan' VL 156 in Vlaardingen 16-10-1924. (Foto: Museum Vlaardingen)

Hugo Plokker ging in 1928 als twaalfjarige jongen op de VL 156 *Koningin Emma* als afhouder naar zee.



Alleen was er een probleem, tijdens de haringteelt voeren de loggers met 13 bemanningsleden in het vooronder, maar op de VL156, waren slechts 12 kooien beschikbaar. Dus Hugo moest bij iemand anders samen in één kooi gaan slapen. De 15-jarige 'jongste' Jaap Kuit was bereid om zijn kooi met zijn tweeën te delen, mits hij de grootste kooi kreeg (Jaap had samen bij IJsbrand, een oudere broer van Hugo, in de klas gezeten). Door de slanke vorm van het voorschip waren de bovenkooien in het midden het grootst. Zo gezegd, zo gedaan. Jaap met zijn kapok matras en Hugo

met zijn strozak in één kooi: "Hugo was een mager jongetje en Jaap was ook niet al te dik, dat paste wel."

Op zaterdagochtend 7 juli 1928 nam op 12-jarige leeftijd de zeemansloopbaan van Hugo Plokker op de VL 156 bij schipper Zacharias (Dries) van Hoogteijlingen in de rang van 'afhouder' een aanvang. Eigenlijk moest je voor de wet op de Kinderarbeid veertien jaar zijn om aan te monstern, maar de controle hierop was niet al te streng. Maar voor alle zekerheid werd je naam niet op de monsterrol vermeld om problemen met de Ambtenaar van Aanmonsterning of Arbeidsinspectie te voorkomen. De wet op Kinderarbeid was al in 1920 aangenomen en schippers waren in principe verantwoordelijk voor de naleving van deze wet. Een wet waar toen nog niet al te nadrukkelijk op werd gecontroleerd, maar bij een geconstateerde overtreding werd de schipper wel beboet.⁴ Niet de reder, maar de schipper was verantwoordelijk voor het zoeken en aannemen van het scheepsvolk.

Oudste broer Wim Plokker was op deze 'knorhaan' (bouwjaar 1902) van de fa. Hoo-gendijk als machinist aangemonsterd en sliep samen met de eerder genoemde schipper, stuurman Cees van Ree en stoker Ricus Altena in het 'comfortabele' achterruit. Knorhanen waren stoomloggers met een scherp gesneden voorschip en weinig zeege. Een voordeel was dat met iets minder vermogen (140 pk) net zo snel kon worden gevaren als loggers met een wat zwaardere stoommachine (180 pk), maar ze namen bij een bries in de wind veel water over. Een ander nadeel was dat er in het vooronder een stuk minder ruimte was voor de bemanning.

Bij Poortershaven was Hugo al zeeziek van de 'stress'. Gedurende vele jaren zou hij tijdens het uitstomen zeeziek zijn: "de enige vriend die je op dat moment bezat, was je klomp, daarin kon je kotsen!" Eenmaal ach-



De VL 156 bij mooi weer in de avondschemering liggend achter de vleet (tekening P. Vrijland).

ter de vleet rolde en stampte het schip in een regelmatige cadans en was het leed weer snel geleden.

De eerste avond na 'het schieten' van de vleet en het avondeten maakte de bemanning, voordat men een uur of zeven de kooi in schoot, aan dek nog een praatje. Broer Wim kwam vanuit het 'achterruit' aanlopen en gaf Hugo de goede raad om: "als ik jou was, zou ik maar naar je kooi gaan, want anders kan je er vannacht om half één niet uit komen!"⁵ Hugo dacht nog bij zichzelf: "nou ja, als je er niet uit kan komen, dan blijf je toch gewoon liggen!" 's Nachts om half één kwam Hugo zwaar geschoeid in het oliegoed aan dek. Voordat de bemanning aan dek kwam, werd er eerst nog wat gegeten en gedronken. Hugo had niet veel trek in zeekaak, maar de matrozen drongen aan om wat te eten, want je kreeg de eerste zes uur tijdens het halen van de vleet geen gelegenheid om te eten of te drinken.

In de eerste weken deed alles pijn van het ongewone werk als afhouder: armen en borstspieren. 's Nachts achter het donkey (stoomspil), tijdens het urenlang binnenhalen van de reep met stukken rondvliegende Noorse kwalen uit de vleet, was er voldoende gelegenheid om over de toekomst na te denken. Hij moest in ieder geval van die kwalen af: "machinist of schipper worden, dat stond als een paal bo-

ven water!" Ondanks dat je als machinist niet bedankt kon worden en aan boord een goed leven had, viel deze keuze toch af, omdat hij: "helemaal niet technisch aangelegd was en een gelukkige schipper kreeg immers geen ontslag!" De vaste overtuiging dat hij 'een gelukkige schipper' zou worden, zou uiteindelijk bepalend zijn voor zijn verdere loopbaan! De ambitie om zich uit het bestaan van het vooronder te ontworstelen, vertaalde zich meer en meer in verantwoordelijkheidsgevoel.⁶ Soms viel hij in slaap onder het eentonige werk en dan werd er vanaf de brug gegrauwed: "hè joh!". Wakker schrikkend, dacht hij dan: "oh jee, als ik maar geen ontslag krijg!"

Na drie maanden boordleven wist je niet beter, je hoorde er helemaal bij. In het begin regelde de stuurman met een afsluiter de stoomtoevoer naar het spil en daarmee het tempo van het binnenhalen van reep en vleet. Later wist je als afhouder uit ervaring wanneer het sneller of langzamer moest en regelde je het zelf.

Als afhouder was je, naast het normale werk achter het stoomspil tijdens het binnenhalen van de vleet en het verwerken van de haring, ook verantwoordelijk dat de kachel in het vooronder bleef branden, zorg dragen voor de aanvoer van kolen en moest je de vloer van het vooronder schoonhouden, dat wil zeggen aanvegen en soppen, de kok assisteren

kooi. Kassie was ook nog eens brildragend, wat bij het haring kaken lastig was: “onder het kaken zaten zijn brillenglazen helemaal onder de haringschubbes.” Als jongetje kende Hugo de oudere Kassie al van gezicht. Zo had hij eens op de Hoogstraat op weg van de bibliotheek naar huis gezien dat een jongen de pet van zijn hoofd trok.

Bij het begin van de reis distribueerde de stuurman het volledige rantsoen koffiemelk ineens: twaalf flessen aan elk bemanningslid voor een reisduur van zes weken. Die moesten allemaal in de kooi gestouwd worden. Bij Jaap en Hugo waren dat in totaal 24 flessen. Na een paar weken op zee begonnen de matrozen een beetje te ‘griepen’ over de hoeveelheid volle en lege rammelende flessen in de kooi. Om aardig gevonden te worden riep Kassie onder de reis: “mannen als jullie met lege flessen zitten, mijn kooi is groot genoeg!” Dat was niet tegen

dovemansoren gezegd. Na drie weken op zee waren dat 78 flessen. Kassie kon vanwege de lege flessen zijn kleine kooi nauwelijks meer in- of uitkomen!

Tijdens slecht weer was er in de bovenkooi bij Jaap en Hugo een fles koffiemelk gebroken en de melk liep langs het beschot in de onderkooi waar matroos Willem Booister sliep. Die lag een beetje te mopperen over de vieze troep. De beide jongens in de bovenkooi lagen zachtjes te gniffelen en Hugo fluisterde tegen Jaap: “dan gaatie het toch lekker oplikken!”

Hugo hield niet zo van koffiemelk en ruilde dat aan boord tegen sprits- of gevulde koeken. Meestal was er wel een matroos die één of ander handeltje aan boord had. Op de VL 156 was dat matroos/kok Piet Smits. Als het eten aan boord niet zo geweldig was, dan fungeerden de koeken als ‘bijvoeding’. Matroos/kok Smits was de baas in het vooronder en ondanks dat hij zelf Rooms-Katholiek was,

gaf hij aan wanneer er voor het eten gebeden werd. Zelf sloeg hij dan een kruisje. De van origine Hervormde matroos Aai Don sloeg voor het bidden een beetje lachend ook een kruisje.

Op de VL 156 werd na gedane arbeid en in het weekend, als er niet werd gevist, in het vooronder door de bemanning veel gezongen. De oudere matrozen hadden in de Eerste Wereldoorlog in dienst gestaan en het repertoire bestond veelal uit soldatenliederen en “it’s long way to Tipperary” was een topper. Voorts werden er veel (griezelige) verhalen over witte geesten die in bedsteeën van vermoorde meisjes verschenen, katten die meeliepen en vrouwen etc. verteld. Soms als het te gortig werd, riep een matroos waarschuwend: “hé zeg, er zit nog een jongen van twaalf jaar bij hoor!” Nou ja, volgend jaar weet hij toch alles al, was het excuus! Achteraf zegt Hugo als twaalfjarig jongetje begreep ik dikwijls de strekking van de verhalen niet eens.

Broer Wim was als machinist nogal zuinig op het carbid, zodat ‘s avonds de verlichting aan dek niet overdadig, zeg maar gerust pikdonker was. Tegen de tijd dat iedereen te kooi ging, moesten de ‘reepschieter’ Henk van Dorp en ‘afhouder’ Hugo het kommaliewant naar de kombuis brengen en de puts met etensresten en peuken in zee legen. Ze waren door die griezelige verhalen zo bang geworden, dat ze binnen de kortste keren van het donkere slingerende dek en het sinistere geluid van de zee terug in het ‘veilige’ vooronder waren.

Zo nam matroos Jacob Blenk op een keer na het theedrinken in het vooronder, het uitgelezen moment om iets te berde te brengen, het woord: “er is bij me gestolen!” Hugo schrok al: “de jongste aan boord zal wel de schuld krijgen!” Wat bleek, Jacob had een zak met peren in zijn kooi hangen en er waren peren gestolen. Later biechtte reepschieter Henk

van Dorp, die in de onderkooi sliep, op dat hij het had gedaan. Soms zaten de matrozen Hugo een beetje te plagen met zijn broer Wim en stoker Ricus Altena: “Ricus kan beter stoken dan je broer, als hij stookt komen er meer en zwartere rookwolken uit de schoorsteen!” Misschien zat er kern van waarheid in: Ricus had jarenlang als stoker op de Koopvaardij gevaren.

Na een paar weken op zee zat Hugo in zijn haar te wrijven: zat er een luis tussen zijn vingers en nog meer in zijn pet. Huilend liep hij naar zijn broer in het ‘achteruit’. Broer Wim was in dat soort zaken zeer onhandig en zat op een zeer eigenaardige manier met een ‘dubbelloopjachtgeweer’ zijn haar te kammen.⁹ De gevangen luizen werden op kolenschop gedaan en in de ketel verbrand. Dit ritueel zou elke dag, voor het te kooi gaan, plaats vinden. Dat zal ook de reden zijn geweest waarom zijn moeder bij vertrek aan matroos Piet Smits vroeg om een oogje in het zeil te houden. Bij iedere thuiskomst zat Hugo onder de luizen en ander ongedierte. Zijn zussen gingen voortvarend en met kennis van zaken gretig aan de slag om hem zo snel mogelijk luis- en

De voorhaven van Dieppe met de veerboten naar Newhaven. De krijtrotten met daar bovenop de kerk Notre Dame de Bon Secours. De ingang van de haven was vanaf zee duidelijk zichtbaar. (ansichtkaart H. Plokker)

De bemanning van de VL 156 in 1934. Staand v.l.n.r. Freek Zwart, Flip van Dorp, Cees Bos, Wim Plokker (zonder pet), NB een Scheveninger. 2e rij v.l.n.r. Jaap Kuit, NB, Jan van Vliet, Aai Fool. 1e rij vooraan v.l.n.r. Everdingen (wit overhemd) de anderen zijn niet bekend. Aan boord werd veel gezongen. (Foto: collectie H. Plokker)



ongedierte vrij te krijgen: “als gekken gingen ze te keer op mijn kop en werd er geboend en gewassen!” Hij had altijd gedacht dat Jaap een zinnelijke jongen was.

Tegen het einde van het haringseizoen, dat wil zeggen oktober, november, december en soms januari vertrok de vissersvloot naar de lucratieve visgronden in het Engelse Kanaal. Men zag in de Seine Baai weinig omgebouwde zeilloggers, omdat de motorvermogens van 60 pk niet toereikend waren in dit beruchte gebied met zijn verraderlijke stromingen en snelle weersveranderingen. Daarom werd de barometer door de schippers angstvallig in de gaten gehouden. Getuige ook de strandingen in de loop van de tijd van een aantal Vlaardingse loggers.

Boulogne was in de jaren '20 uit de gratie geraakt, vanwege de sterke stroming, verraderlijke banken en de beperkte visgebieden tussen de banken, zodat de vele vissersschepen genoodzaakt waren op een kluitje te vissen. Wat averij aan het vistuig kon betekenen.

Omdat Dieppe zich slechts op korte afstand

van de visgronden bevond, kozen schippers ervoor om 's zaterdagsochtends als de vleet scheep was of bij een dalende barometer, meestal een voorbode van slecht weer, het weekend naar binnen te gaan. Bij het snel omslaande weer kon je beter maar binnen liggen. Als men veel had gevangen, kaakte men de haring voor de kant liggend in één van de dokken (havens met sluisdeur). Men moest wel op tijd zijn in verband met hoog water. De dokken stonden twee uur voor en twee uur na hoog water open. Het dok dat de voorkeur genoot lag in het centrum van Dieppe en had de bijnaam 'het kermisdok'. In de buurt was er een permanente kermis. Maar het aantal ligplaatsen was beperkt, zodat de grote vloot vissersschepen her en der verspreid lagen.

Men viste zo'n 15 mijl uit de Franse wal om voldoende diepte te hebben voor de drijfvleet. Bij Dieppe waren een paar plekken waar het 26 vaam (circa 40 mtr) diep was en waar altijd goed gevangen werd.

De bekende Vlaardingse schipper Henk van Roon had uitgevonden dat als je met extra lange seizings aan de zinkvleet meer ving.¹⁰ Dat wil zeggen hoe dieper de vleet, hoe meer

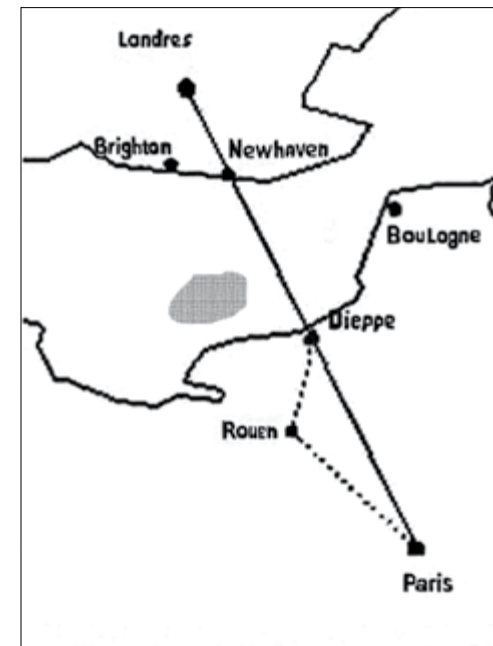
haring dat men ving. Maar de onderkant van de vleet mocht beslist niet aanraking komen met de scherpe koraalachtige zeebodem. Het schuren door de sterke stroom over de scherpe zeebodem veroorzaakte grote schade aan de zwakke speerreep aan de onderzijde van de vleet.

Door de sterke stroming in het Kanaal kon een vissende logger per tij wel 10 mijl weggezet worden. Tussen Dieppe en het Engelse Newhaven onderhielden een aantal snelle passagiersschepen een dagelijkse veerdienst met treinaansluitingen op Londen en Parijs. Om schade aan het vistuig te vermijden viste men meestal ruim ten westen van de koerslijn van deze overstekende schepen.

Eind '28 begon de VL 156 met de Kanaalvisserij. De allereerste avond voor de wal in Dieppe moest Hugo voor zijn broer Wim aan boord blijven om samen met de scheepshond op het schip te passen. Eigenlijk vond hij niet zo erg, het was er nogal donker en helemaal niet bekend in Dieppe. De matrozen kwamen in de loop van de avond, met 'een snee in de neus', terug aan boord. De scheepshond kreeg een schoteltje cognac en wat hij nooit durfde: de hond vloog met een gang de trap van het vooronder op naar dek!

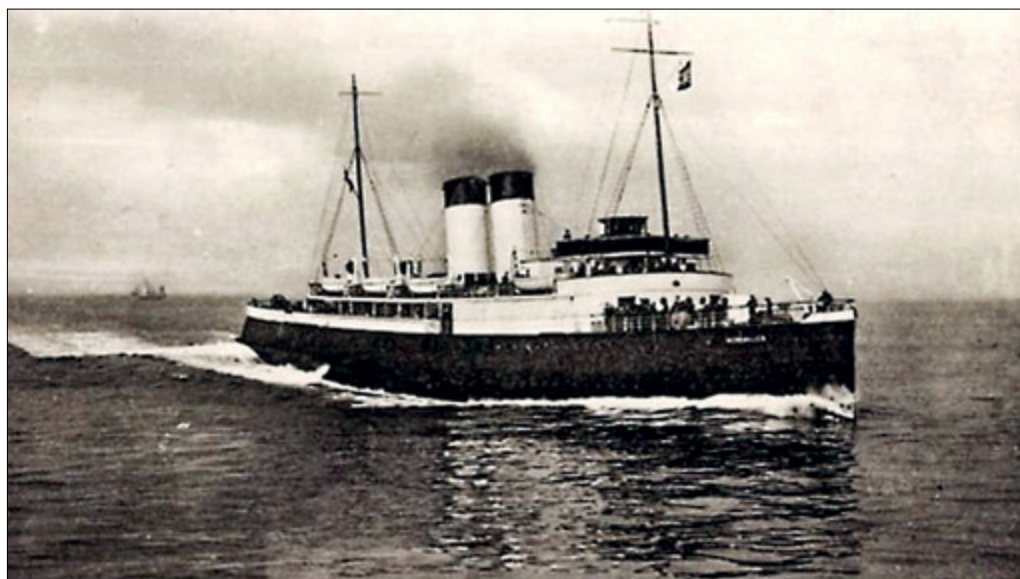
Dit was de eerste, maar tevens ook de laatste keer dat Hugo aan boord bleef 'oppassen'. In het vervolg hij ging zonder het te vragen de wal op.

Op één van de volgende avonden laptten de matrozen elk een paar francs bij elkaar en namen Hugo mee uit naar de bioscoop. Kennelijk vonden ze hem een aardige jongen. Er draaide een zeer 'educatieve' stomme film: een aangeschoten zeeman, die nadat hij eerst financieel leeg geschud was door een dame van lichte zeden de deur werd uitgewerkt en zijn kleren werden hem na gesmeten. Het verhaal werd er in het Frans bij verteld en de matrozen gaven hun eigen interpretatie in het Vlaar-



De loggers visten meestal ten westen van de koerslijn Newhaven - Dieppe (gearceerde gebied). De ruimte bij Boulogne was aanzienlijk minder. (kaart IJ. Plokker)

De fraaie passagiersboot *Versailles* varend op de route Newhaven - Dieppe (afstand 65 mijl). De loggers visten meestal ruim ten westen van de koerslijn van deze snelle overstekende veerboten. (www.notrefamille.com)



Vanwege de vele slechte weersvoorspellingen, lag de VL 156 in Dieppe meer binnen dan dat er gevestigd werd.¹² Liggend voor de wal porde matroos/kok Smits 's morgens om half zeven Hugo, deze stak vervolgens de kachel aan met een dot petroleum, trok zijn 'nette' kleren aan en haalde het kussensloop van zijn kussen en toog op weg naar een lokale Franse bakker, terwijl iedereen nog in zijn kooi lag. De bemanning in het vooronder en het achteruit hadden 's avonds geld op het kooischuifje klaar gelegd. Op de Quai Duquesne bevonden zich bijna naast elkaar twee bakkers. De bemanning prefereerde de bakker met de tweelingdochter, die sommigen aan boord al vanaf jongs af aan kenden. In de bakkerswinkel begroetten de opgemaakte tweelingdochter van de bakker vanachter de toonbank, Hugo met een 'bonjour monsieur, comment allez vous'? Voor iedereen aan boord twee heerlijke verse Franse broodjes, dat wil zeggen zo'n vierendertig broden in zijn kussensloop. Hij deed het graag, een lekkernij, zo vond hijzelf en je was weer twee dagen van die vermaledij-

Halverwege de Quai Duquesne bevonden zich de twee bakkerijen. De bakkerij met de tweelingdochtersgenoot bij de bemanning de voorkeur. (aansichtkaart H. Plokker)



de zeekaak als ontbijt af. Als beloning voor het halen, had Hugo zijn eigen brood vrij. Hij had een beetje meelij met Kassie: "hij had nooit een cent en ik gaf hem ook een gratis broodje."

's Zaterdags ging de schipper in gezelschap van de beide 'jongsten' Jaap Kuit en Caspert Schapers en een nieuwe haringmand naar de slager. Daar werd 4 kg vers vlees gekocht en de beide 'jongsten' moesten de mand naar boord sjuouwen en 's zondags kregen ze ter afwisseling van het eentonige eten een heerlijk vers gebraden lap vlees.

Op één van de reizen was de VL 156 al vroeg op zondagmiddag vertrokken. In de namiddag werd de vleet geschoten en na het avondeten dook iedereen zijn kooi in. Normaliter klonk het 'aan de haal' rond middernacht. Alleen had schipper Dries van Hoogteijlingen, vanwege vermeende slecht weerberichten, besloten om 's avonds negen uur te gaan halen. Ook Hugo kwam slaapdronken zijn kooi uit en trok in een reflex zijn 'nette' kleren



aan, haalde het kussensloop van zijn kussen en klom de trap naar het dek op om brood te gaan halen. De bemanning zat stomverbaasd te kijken, maar zei niets. Op dek aangekomen zag Hugo in geen velden of wegen de bekende witte krijtrotten van Dieppe, maar alleen een donkere zee. Hij begreep er maar niets van. Hij was snel uit de droom geholpen op het slingerende en natte dek met zijn nette kleren inclusief kussensloop.

Op maandag 26 november werd van een groot aantal Vlaardingse vissers een foto voor 'Het Zaalte' gemaakt. Het Zaalte was een initiatief van de Gereformeerde Kerk in Vlaardingse. De Vlaardingse dominee Heida met echtgenote en twee Diaconessenverpleegsters kozen tijdens de Kanaalvisserij voor een paar weken hun domicilie in Dieppe. Een logger nam in het najaar de spullen mee. Er werd ter plaatse een zaaltje gehuurd. De vissers konden zich daar verpozen en werden medisch verzorgd. De Diaconessenverpleegsters hielden spreekuur om de veel voorkomende zoutzweren en andere opgelopen kwetsuren te behandelen

en bij zwaardere klachten en verwondingen werd je naar een lokaal Frans ziekenhuis doorverwezen.

De bemanningen konden zich in het zaaltje vermaken met domino, sjoelen en andere spelletjes of gewoon met elkaar kletsen. Er werd chocolademelk geschonken en het was er warm en gezellig. Iedereen kende elkaar wel, hetzij als verwanten, buurtgenoten, vrienden of als oud-collega's op de overwegend Vlaardingse loggervloot. Voor schippers



Op 26 november 1928 werd een foto van het 'Zaalte' in Dieppe gemaakt. Hugo weet nog 65 namen van opvarenden. De 13-jarige Hugo Plokker met pet zit onder de man met witte kiel, zijn 16-jarige broer Ijsbrand zit rechts van hem. Dominee Heida met bolhoed en zijn vrouw staan rechts (collectie H. Plokker)

Detail bovenstaande foto: Hugo zit onder de man met witte kiel. Broer Ijsbrand zit rechts van hem.

Drie Hoogendijkers gebroederlijk naast elkaar in Dieppe omstreeks december 1925. Van links naar rechts VL 190, VL 103 en VL 97 in het Kermisdok. De VL 103 is ook een type 'knorhaan' logger. Het voorschip verschilt duidelijk van de ander twee loggers. Broer IJsbrand staat aan boord van de VL 97 (Foto: Museum Vlaardingen)

16



vormde het een uitgesproken gelegenheid om eens rustig met elkaar gegevens uit te wisselen. Het was er in ieder geval beter dan in de benauwde en bedompte vooronders.

De stank in een vooronder waar dertien personen in een beperkte ruimte van 9 m² leefden, kookten en aten, rookten, sliepen en zich zes weken nauwelijks wasten, was eufemistisch uitgedrukt verre van fris. Bovendien hingen er voor ieder bemanningslid ook nog eens olieassen, oliegoed en stonden er 13 paar leren zeelaarzen. Alleen van die stank werd je al zeeziek!⁸ Maar in de hoek waar de kooi van Kassie was gelegen stonk het ook nog eens lichtelijk naar 'pis'. Op één van de reizen hadden de matrozen in de haven van Dieppe onder aanvoering van Aai Don, een grote sterke

matroos, de strozak van Kassie met de runner in de voormast gehesen om de boel eens grondig te luchten. Tegen Kassie werd gezegd: als hij vanavond wilde slapen: daar hing zijn strozak.

Omdat het hoogwater niet altijd op hetzelfde tijdstip viel, kon het soms gebeuren dat de vloot 's zondagsochtends voor twaalfen weer zee koos om in de namiddag de vleet te schieten. Daarom werd er 's zaterdags namiddag kerkdienst gehouden. Meestal probeerden de jongeren voortijds weg te komen, maar dat lukte niet altijd. Geruime tijd voor aanvang werd de deur op slot gedaan en was men als jongere min of meer verplicht de kerkdienst bij te wonen. Ook Hugo en broer IJs probeerden ruim voordat de kerkdienst een aanvang



De 'Maison de Convenance' of bordelen waren dikwijls met inspirerende muurschilderingen versierd. Deze wandschildering in l'ancienne maison close de Tours valt heden ten dage onder het cultureel erfgoed. (Wikimedia Commons, Etoile_Bleue_Curé_2.jpg)

nam, er tijdig van tussenuit te knijpen. Soms met succes, soms moesten ze de dienst verplicht uitzitten. Dominee Heida kende zijn pappenheimers!¹³

's Zaterdagavond ging men in Dieppe met gelijkgestemden de wal op naar een Frans café, de kermis of voor de liefhebbers naar het 'maison de convenance' (huize van genoegdoening) of gewoon door de stad lopen.¹⁴ Het was er gezellig, de cafés zaten vol met Vlaardingse vissers en drank was er spotgoedkoop! De Normandy Bar in rue de Pôle was een bekend 'maison de convenance', een paar overjarige Franse dames boden daar hun diensten aan.

De 18-jarige Kassie en de andere 'jongste' Jaap Kuit gingen er uit nieuwsgierigheid ook eens een kijkje nemen. Binnen zaten de twee oudste matrozen van de VL 156, Willem Booister (51 jaar) en Jacob Blenk (50 jaar), beiden waren weduwnaar. Bij binnenkomst van Caspert en Jaap, riepen beide matrozen luidkeels: "hé daar hebben we onze Kassie Kombalie!" Tot grote hilariteit begonnen alle aanwezige dames ook mee te roepen! Het werd een vrolijke boel en Kassie voelde zich als middelpunt van de belangstelling zeer vereerd, maar had niets te 'makken' en verdween al na één glaasje drank! Ook toen gold het adagium: "no money, no

honey!" Uiteraard werd er in het vooronder in detail verslag van deze amoureuze escapades gedaan. Jacob Blenk liet zijn kooi soms voor een nachtje onbeslapen. Hij deelde dan het bed thuis bij 'vriendin' Mimi, een Franse vrouw die hij 'ergens' in Dieppe had opgescharreld.¹⁵

Deze twee oudere matrozen voeren afwisselend op de visserij en koopvaardij en waren ook op de beruchte Schiedamschedijk in



De kwaliteiten en verhalen over de 'Amsterdamse Dame' namen een bijna mythologische vorm aan. (collectie IJ. Plokker)

17

Hugo en IJsbrand Plokker samen op een foto genomen op de kermis in Dieppe, december 1928. Achter de stuurknuppel zit Hugo (collectie H. Plokker)



Rotterdam geen onbekenden! Deze bezoeken bleven niet altijd zonder gevolgen. Zo kwam Hugo eens onder het theedrinken niets vermoedend aan dek, stond matroos Willem Booister met zijn hemd omhoog en broek naar beneden in de geopende wc aan dek zijn 'hamer en klokkenspel' met blauwe zalf in te smeren. Waarschijnlijk heeft de blauwe zalf niet geholpen want op 2 november zou matroos Willem Booister onverwachts afmonsteren. Een poos later kwam dit voorval over de blauwe zalf ter sprake. Stuurman Cees van Ree vertelde dat er blauwe zalf uit de pot was verdwenen met een paar nagelaten diepe sporen van vingers. Hugo kon het mysterie over

de verdwenen zalf oplossen met wat hij had gezien. Waarschijnlijk had matroos Booister dit aan de schipper gevraagd met het verzoek zijn mond er over te houden. De schipper beheerde namelijk de EHBO-kist. Een paar jaar later hoorde Hugo, op de VL 190 van stoker Piet Dijkshoorn: "dat hij bij een drogisterij hoorde: dat dit geen 'blauwe zalf', maar 'ruitertjeszalf' werd genoemd. Een middel tegen schaamluis of platjes! "Die als 'ruitertjes' in secties over het 'hamer en klokkenspel' galoppeerden!" Deze amoureuze escapades en verhalen werden in het vooronder zonder enige terughoudendheid verteld.

Hugo en broer IJsbrand bezochten ook Les Falaises (de kliffen), een gemeenschap van strand vissers en gezinnen die aan de voet van de krijtrotzen ter hoogte van de kerk Notre Dame de Bon Secours in grotten huisden. (www.notrefamille.com)



Er deden onder de bemanningen in de voorouders ook verhalen de ronde over een bijna mythische vrouw in een bepaalde bar, waaraan bijzondere kwaliteiten werden toegedicht, genaamd: "De Amsterdamse Dame". De verhalen die de ronde deden, gingen ieders fantasie bijna te boven en leidde een geheel eigen leven zonder dat iemand haar ooit in levende lijve had gezien of ontmoet had. Bij navraag werd er gerefereerd aan "van horen zeggen!"

De 13-jarige Hugo en zijn 16-jarige broer IJsbrand gingen als ze gelijktijdig in Dieppe binnen lagen altijd samen naar de kermis, stappen of de stad verkennen. Ze zorgden ervoor dat ze niet te vroeg aan boord terugkwamen, meestal was het tegen vier uur in de ochtend eer hij in zijn gedeelde kooi kroop.

Ze gingen samen niet alleen naar de kermis of het gezellige centrum van Dieppe, maar hadden ook uit nieuwsgierigheid de kerk Notre Dame de Bon Secours boven op de krijtrotzen, alleen bereikbaar via een lange trap naar boven, bezocht. Om van het prachtige uitzicht op zee te genieten. Onder aan die krijtrotzen net boven het rotsstrand waren ze een kijkje wezen nemen bij de Les Falaises (de kliffen). Daar huisden een gemeenschap van strandvissers en hun gezinnen in grotten.

Gezamenlijk gingen gelijkgestemde 'jongens' aan boord van de verschillende loggers ook wel 'culturele' uitstapjes maken. Zo bezochten ze het bekende kasteel in Dieppe en werden er en passant tentoongestelde kogels uit de 1e Wereldoorlog meegenomen. Een andere keer ging Hugo op uitnodiging van een iets oudere neef en 'wijsneus' IJsbrand Sluimer, afhouder op de VL 206, op stap naar de Kermis, waar zich ook een 'pinacothèque' (wassenbeelden tent) bevond met allerhande 'educatieve en aanschouwelijke' voorstellingen.¹⁶ Alleen de toegangsleeftijd van 16 jaar vormde een belemmering. Geen nood, beide neven hadden

bij een oudere collega-opvarende een lange broek geleend. Natuurlijk veel te groot, maar met behulp van touw werd de broek tot net onder de oksels vast gezet. In deze 'pinacothèque' waren onder andere op ware grootte een barende vrouw met een 'docteur' inclusief verlostang in wassen beelden gemodelleerd. Hugo had tot op dit moment geen enkel benul hoe kinderen eigenlijk werden geboren en stond het tafereel met open mond te bekijken. "Wat je leuk vindt!", is zijn commentaar als 99-jarige.



Tegen de tijd dat de Kanaalvisserij ten einde liep, kocht men kleine snuisterijen voor thuis, zoals reukkaartjes, eau de cologne en cognac etc. Vooral Katwijkers smokkelden grote hoeveelheden drank mee naar huis. De 'zwarte bende' (douane) visiteerde dan ook regelmatig de thuiskomende vissersschepen.

Omdat de VL 156 niet ging beugen, monsterte Hugo eind december af en moest voor zijn broer Wim op zoek naar een ander schip. Bij de fa. Hoogendijk waren bij de schippers

Aan het einde van de haringteelt 1928 werd op 1 januari 1929 een foto van het gezin Plokker gemaakt. Van links naar rechts: IJsbrand, Jaan, Jacoba, Wim, de 13-jarige Hugo en Arendje. (collectie H. Plokker)

Last name	First name	Born	Died	Event	Category	Location
SCHAPERS	CASPERT	1909	1939	1939	Deaths & burials	Tynemouth, Northumberland, England

Teunis Eijgenraam en Jochem van Hoogteijlingen, een oudere broer van schipper Dries van Hoogteijlingen, nog twee vacatures als 'speeljongen' vacant. Op weg naar huis kwam hij schipper Jochem van Hoogteijlingen op de Oosthavenkade tegen en sprak hem aan of hij niet mee kon als speeljongen op de VL 114 en werd per direct aangenomen. In ieder geval was het een grotere logger met een ruimer vooronder dan de 'knorhanen' VL 156 en VL 103 met schipper Teunis Eijgenraam. Kassie monsterde aan op de VL 172 bij schipper Cees Poot als 'inbakker'. Daar had hij in 1927 ook al eens bij gevaren.

Oudejaarsdag 1928 was voor Hugo zijn laatste werkdag aan boord van de VL 156 en 's middags stapte hij met zijn moeder op de bus naar Rotterdam om bij de Joodse kledingzaak 'Stad Parijs', met de geijkte rituelen van afdingen, zijn eerste pak te gaan kopen. Hugo had het afgelopen seizoen een beetje gebaald, omdat hij als zeevarende nog met een korte / half lange broek, een afdankertje van zijn broer, had moeten rondlopen. De broek van het pak werd op de groei gekocht en zat bijna tot onder zijn oksels, maar galgen hielden "de boel in het gareel."

Op dinsdag 1 januari 1929 zou om twaalf uur bij foto Munz aan de Binnensingel een familieportret gemaakt worden.

Kassie was geen blijvertje en voer bijna elk jaar wel bij een andere schipper, maar maakte nauwelijks promotie en bleef steken in de rang van 'oudste'.

Ruim tien jaar later in het visseizoen van 1939, Hugo voer inmiddels als stuurman op

de Poolse logger GDY 114 *Korab I*, hoorde hij tijdens het uitluisteren van de scheepszender, dat de VL 206 *Jupiter* met schipper Chris Bot de visgronden had verlaten en vol vermogen met een ernstig zieke opvarende op weg was naar Shields aan de Engelse Oostkust. Deze ernstig zieke opvarende bleek 'oudste' Kasper Schapers. Hij werd bij aankomst in Shields naar een lokaal ziekenhuis gebracht. De VL-206 vervolgde zijn reis terug naar de haringgronden. Een paar dagen later is de 30-jarige Kasper Schapers in een Engelse ziekenhuis in Shields overleden.

Een spontane herinnering van de 99-jarige Hugo Plokker aan het treurige verhaal over een aardige opvarende, één van de vele duizenden die voeren op de Vlaardingse visserij uit een lang vervlogen periode. Het unieke is dat alle namen van opvarenden die de Vlaardingse haringvloot vanaf 1877 hebben bemand, zijn vastgelegd op monsterrollen en compleet bewaard worden in het Archief Vlaardingen. In alle andere vissersteden zijn deze bemanningsgegevens geheel of gedeeltelijk verloren gegaan..

Noten

- 01 Veel matrozen in het vooronder hadden bij de marine gediend. Daar zijn veel Maleise woorden en termen in zwang. Zo betekent Kasih = dank, dankbaar, dankbaarheid, liefde. Kembali = terugkeren, terug, terug keer, nog eens, opnieuw, teruggeven. Kombali = ontvangen. Kassian = zielepoot, medelijden, meewarig. De bijnaam Kassie Kombali zullen de matrozen wel hebben verzonnen.
- 02 Machinist Wim Plokker voer vanaf 1918 tot 1936 in diverse rangen op de 'knorhaan' VL 156.
- 03 De vader van Hugo Plokker, Ijsbrand Plokker heeft een aantal jaren bij schipper Gerrit Brouwer op de VL 8 en VL 54 als matroos en stuurman gevaren. Omdat Gerrit geen ervaring met trawlen had, ging een andere schipper met de zeillogger VL 54 Mars in de Eerste Wereldoorlog vissen. Ijsbrand zelf had één jaar op IJmuidense trawlers gevaren. De VL 54 is tijdens WOI in 1918 bij de uitoefening van de trawlvisserij in de vrije 'corridor' als vermist opgegeven en waarschijnlijk met man en muis vergaan.
- 04 Op 24 september 1920 is de Arbeidswet 1919 in werking getreden, o.a. houdende de bepalingen tot beperking van de arbeidsduur en het verbod van arbeid beneden de veertien jaar.
- 05 In het achteruit van een stoomlogger sliepen de schipper, stuurman, machinist en stoker. In het achteruit was het stuk geriefelijker en gezelliger vertoeven dan in het bedompte vooronder.
- 06 Hugo haalde in 1936 zijn diploma stuurman visserij en in 1938 schipper visserij. In 1941 slaagde hij voor het diploma stuurman Kleine Handelsvaart (KHV) en in 1947 voor zijn Aanvulling KHV. In 1949 werd hij kapitein op de KHV en zou tot aan zijn pensioen in 1977 in deze rang blijven varen.
- 07 Aan boord bepaalde het lot wie naast zijn taak als matroos ook voor kok moest spelen. Dat leverde naast je 'matrozengeld' f 0,07 per dag extra op. Het betekende naast het werk als matroos nog eens koken voor 17 opvarenden. Sommigen hadden daar helemaal geen interesse in en kochten dat tegen een bedrag van f 10,- bij af bij degenen die daar wel animo voor hadden en het extra geld konden gebruiken.
- 08 De auteur heeft in 1957 een haringreis van 6 weken

op de stoomlogger VL 112 meegemaakt en het was in het vooronder bijna niet te harden van de penetrante geur.

- 09 Een 'dubbelloops jachtgeweer' is de bijnaam voor een tweezijdige stofkam om ongedierte van hoofd- en haar te verwijderen.
- 10 Men nam een extra set breeltouwen (lengte 4 vaam = 6 mtr) mee tijdens de Kanaalvisserij en knoopte deze aan de seizings. De bovenkant van de zinkvleet lag dan 12 vaam (18 mtr) onder water.
- 11 Een ervaren bemanning kaakte gemiddeld 20 kantjes (tonnen) per uur. Bij een vangst van 200 kantjes zat men meer 10 uur te kaken. Er moest tussendoor ook nog gegeten en koffie gedronken worden. Bij een 'knorhaan' kon men aan dek ongeveer 180 gekaakte kantjes bergen. Als er meer werd gevangen, moest er aan dek plaats gemaakt worden, dat wil zeggen eerst gaan kuipen en de kantjes onderdeks opbergen. Daarna kon men verder met het verwerken van de haring. Een ongeschreven regel was dat het machinekamer personeel bij een vangst van meer dan 40 kantjes aan dek kwam helpen. De machinist en stoker hielpen mee met kaken of schepte de haring in de haringmanden en haalden de volle manden weg.
- 12 Schipper Dries van Hoogteijlingen dreef in 1934 met de VL 156 bij vertrek uit Dieppe door de sterke stroom, boord aan boord met de VL 190, met de schoorsteen en masten tegen een brug (Le grand Pont Tourmant du Pollet). Uitwendig was de schade niet zo groot: een verbogen achtermast, maar in de machinekamer was het een ravage: de rookkast aan de Schotse ketel was totaal ontzet. De omvangrijke schade moest voor een gedeelte in Dieppe gerepareerd worden. Reder Hoogendijk kwam in Dieppe aan boord poolshoogte nemen en vroeg aan de schipper waarom hij op een doordeweekse dag binnen lag? Het antwoord was om de post op te halen. Hij voer al enkele jaren niet zo goed en kreeg op staande voet ontslag (Hugo voer als 'oudste' op de VL 190 en was getuige van het gebeuren).
- 13 Hugo weet nog 63 namen van opvarenden die op de foto staan en welke schepen ze voeren. Er staan maar een paar Scheveningers en Katwijkers op. Tot aan de jaren '30 was de Kanaalvisserij een bijna Vlaardingse aangelegenheid.

- 14 Het woord 'maison de convenance' werd door Hugo gebruikt. Het is één van de vele Franse benamingen voor bordeel. Andere Franse synoniemen: bordel, maison close, maison d'agrément, petite maison, maison de tolérance, maison de prostitution, l'ancienne maison etc. Bordelen waren in Frankrijk meer geïnstitutionaliseerd dan in Nederland en werden als een normaal maatschappelijk verschijnsel beschouwd. Ook bij tal van bekende kunstenaars was dit thema een geliefd onderwerp voor schilderingen.
- 15 Matroos Jacob Blenk (1877 - 1956) heeft in de jaren '20 vanwege een zedenmisdrijf in detentie gezeten. Zijn oudste dochter was vriendin met Jaan Plokker, zus van Hugo Plokker, en heeft dit aan haar verteld. Op 30 november 1926 is ook een proces-verbaal opgesteld (Archief Vlaardingen, Processen-verbaal-copieboek No 58).
- 16 Pinacothèque is het Franse woord voor schilderijen kabinet. Hugo gebruikte het woord pinoticum.

Op 23 juni 2013 ontving de HVV een gezelschap Noorse cineasten die een film maakten over de ramp met de VL 103 "Voorbode" in het Noorse Bergen in 1944. Hugo Plokker was daarbij (vierde van links) en vertelde uitgebreid over zijn zeemanscarrière. Zijn zoon IJsbrand, de auteur van het artikel, staat derde van rechts. (Foto: collectie W.C. den Breems)



Boekbespreking

'**Bernard IJzerdraat. Leven van een Geus ... en Vlaardingen**' door Jan van Hees. De publicatie is een uitgave van het Streekmuseum Jan Anderson, mede mogelijk gemaakt door Rotary Vlaardingen. Het boekje is deel 35 in de serie "van 't Oft naar 't Oofd".



Bernard IJzerdraat was Geus van het eerste uur. Als één van de eerste Nederlanders nam hij het initiatief tot actief verzet tegen de Duitse bezetting. Tot nu toe bestond er echter geen biografie over deze bijzondere man. Dankzij het speurwerk van Jan van Hees weten wij nu meer over hem. Bovendien is het op 13 maart 2016 vijfenzeventig jaar geleden dat vijftien Geuzen, waaronder IJzerdraat, en drie Februaristakers op de Waalsdorpervlakte werden gefusilleerd. Deze publicatie is daarom een mooi eerbetoon.

In het boekje 'De Geuzen in Vlaardingen', destijds geschreven door Erna Middelkoop en Jan Anderson, uitgebracht als deel 5 in de serie "van 't Oft naar 't Oofd" (herdruk 2008), komt

Bernard IJzerdraat kort ter sprake. Maar Van Hees richtte zijn recente onderzoek specifiek op het leven en werk van de persoon IJzerdraat. Dit heeft een korte maar gedetailleerde biografie opgeleverd.

Vanaf zijn geboorte in 1891 te Haarlem volgen wij de vele verhuizingen en werkzaamheden. In december 1939 vestigde IJzerdraat zich uiteindelijk met zijn gezin te Schiedam, ver weg van de grens met Duitsland, dichtbij zijn Vlaardingse schoonmoeder.

In het voorjaar van 1940 was IJzerdraat werkzaam op een school in Vlaardingen, dichtbij het woonhuis van Ary Kop in de 2e Maasboschstraat. De Duitsers vielen op 10 mei 1940 Nederland binnen en bombardeerden Rotterdam. Op 14 mei 1940 gaf Nederland zich over en een dag na deze capitulatie schreef IJzerdraat zijn eerste Geuzenbericht. Hij leerde in die tijd ook Jan Kijne en Ary Kop kennen en het Vlaardingse Geuzenverzet was een feit. Van Hees typeert het leven van Bernard IJzerdraat terecht als onrustig. Met zijn vele activiteiten probeerde hij de wereld te verbeteren. Helaas moest hij daarvoor op 13 maart 1941 het leven laten. Postuum werd hem in 1991 de Geuzenpenning verleend, die zijn dochter Daja in ontvangst mocht nemen.

Het rijk geïllustreerde boekje telt 28 pagina's en is te koop voor € 2,50 bij de lokale boekhandel, het Streekmuseum Jan Anderson en Museum Vlaardingen.

(Gera van der Weijden)



Bernard IJzerdraat, 1891-1941.

Ledenactiviteiten

Het seizoen zit er bijna weer op: nog enkele lezingen en de bustocht en dan gaan we weer aan de zomer beginnen. De laatste bijeenkomst - in februari - mocht zich (met zo'n 70 bezoekers) weer in een grote belangstelling verheugen. Bram Keizerwaard had dan ook een goed verhaal, ook al stond het al eerder in ons Jaarboek.

Op **dinsdag 29 maart** a.s. houden we onze jaarlijkse Ledenvergadering, aanvang 20.00 uur in de bekende ruimte in het Groen van Prinsterer (Lentiz) College, aan de Rotterdamseweg (met voldoende parkeergelegenheid voor de ingang). U bent er vanaf 19.45 uur van harte welkom - de koffie staat klaar. Na het huishoudelijke gedeelte en de koffiepauze volgt dan een presentatie door onze voorzitter, Wout den Breems, over de zuidelijke rand van Vlaardingen: het gebied 'over de spoorbaan', en dan in het bijzonder de bewoonde gebieden. Al wandelend kwam hij tot de ontdekking dat daarover nog een heleboel te vertellen (en te bekijken) valt. Daarna proberen we u ook nog een blik te gunnen in het programma van onze busreis naar Zeeland (zie hieronder), wat weer een heel interessante tocht zal worden.

Op **dinsdag 26 april** (de avond voor Koningsdag) houden we een bijeenkomst in en bij De Balder - het ruim 100-jarige museumschip naast museumpaviljoen De Joon (waar de deuren ook omstreeks 19.45 uur open gaan). Voorzitter Henk van Beek en zijn mensen vertellen ons alles over hun trotse schip, waaraan we natuurlijk ook een bezoek brengen in het begin van de avond. Het 'vrondel' is dan mogelijk net gereed, en we kunnen ook zien waar het 'moderne' toilet een plek krijgt - in de publieksruimte waar vroeger de tonnen stonden, maar tegenwoordig een expositieruimte over het schip ingericht gaat worden. Het verhaal - met plaatjes - en de koffie worden natuurlijk in De Joon opgediend.

Dit is dan tevens de laatste lezingenavond voor dit seizoen. Voor het volgende seizoen hebben we alvast een verrassing in petto: een bezoek aan het bedrijf Cimcool, gevestigd in het achterste gedeelte van het oude Cincinnati-gebouw aan de Schiedamsedijk (bij het Workpark Benelux). De datum: voorlopig gepland op dinsdag 25 oktober.

De volgende serie lezingen wordt weer gepubliceerd in het september (Open Monumentendag) nummer van Tijd-Schrift. De Activiteiten-werkgroep van onze vereniging zou het zeer op prijs stellen wanneer u suggesties heeft voor volgende lezingen (of wellicht zélf eens een lezing wilt verzorgen over een Vlaardings historisch onderwerp). Meldt u eens aan via de telefoon of e-mail (0655 532 655 of arie@ouwendijk.nl). Niét meer op mijn (oude) adres aan de Kortedijk (naast de molen), want daar sluit ik op 1 april - na 48 jaar Drukkerij/Copyshop - de deuren.

De jaarlijkse busreis op **zaterdag 18 juni** is een weekje vervroegd: u ziet dat direct. Waarom? Toen onze 'uitzetter' in Zeeland op pad waren, bleek dat er in Arnemuiden (één van de drie hoogtepunten van de dag) óók een grote Visserijdag zal worden georganiseerd. En we vonden het niet verantwoord om u tussen de ca. 20.000 bezoekers los te laten en zodoende wellicht onze bus te moeten missen. Bovendien is op die dag ook in Vlaardingen het Loggerfestival, en uit het verleden weten we dat u daar in de meeste gevallen ook gráág bij aanwezig wilt zijn. Vandaar dus dit jaar weer eens op de derde zaterdag, in plaats van op de vierde...

We vertrekken als vanouds om 08.25 uur vanaf de parkeerplaats van het zwembad De Kulk, en vijf minuten later vanaf het benzine-station bij aan de Holysingel. We rijden dan in één ruk door naar Veere - een plaatsje waar we tot onze verbazing in al die jaren nog niet eerder waren - en gaan daar aan de koffie-mét.



Het prachtige plaatsje Veere.

Dan is er gelegenheid om het (vernieuwde) museum (de Schotse Huizen en het stadhuisje) te bekijken en tot slot ook de imposante kerk, die véél te groot lijkt voor het huidige prachtige monumentale plaatsje.

Vanuit Veere rijden we dan naar Arnemuiden (van die klok - weet u wel: hij hangt er overigens nog steeds, zult u zien) waar we onze lunch zullen gebruiken en een bezoek brengen aan de Historische (museum-)Scheepswerf C.A. Meerman, waar men momenteel nog op de ouderwetse wijze oude schepen onderhoudt. U krijgt er een uitgebreide rondleiding. Vandaar gaan we naar het slotstuk van de dag: het oudste Zeefort van Europa: Fort Rammekens, dat vroeger de haven van Vlissingen bewaakte. Het is recent gerestaureerd, en de beheerder (Staatsbosbeheer) zal er voor ons een rondleiding verzorgen. Vlak voordat we de bus instappen, is er nog gelegenheid voor een kopje koffie of thee, waarna we dan de ca. 100 km terugreis aanvaarden.

We gaven u in vorig Tijd-Schrift al door dat u zich voor de tocht kon aanmelden, en een aantal leden heeft dat al gedaan (en hen

verzoeken we om het restant van € 30,- over te maken). Thans gaan we proberen om de bus weer helemaal vol te krijgen, en u kunt dat doen door een bedragje van € 45,- over te maken (per lid maar ook voor gezinsleden) ofwel € 50,- voor niet-leden, op het gironummer NL44 INGB 0000 750 978 t.n.v. Historische Vereniging Vlaardingen onder vermelding van 'busreis'. Meldt u bovendien aan via de e-mail (arie@ouwendijk.nl) zodat we u ook voor mogelijke laatste nieuwtjes kunnen bereiken.

Beschikt u over een Museumkaart, neemt u die dan ook mee.

Tot zover weer onze nieuwtjes over het programma voor de komende maanden.

Met vriendelijke groet - namens de werkgroep ledenactiviteiten -
Arie Ouwendijk
(tel. 0655 532 655)



Historische Vereniging Vlaardingen

internet: www.hvv-vlaardingen.nl
e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Gouden, ijzeren en ijzige jaren

Kortgeleden zestig geworden. M'n verjaardag begon gezellig. Met broer, zwager, buurman en vriend gezellig herinneringen ophalen aan melken bij boer Van Vliet in de Broekpolder, aan bootjes huren bij Vermaas en aan Leen Kalkman die in de haven zwom met een hoge hoed op.

In een blad las ik dat er zo rond je zestigste jaar een toevoer begint van onwillekeurige herinneringen waar je niet naar op zoek bent. Dat leek dus aardig te kloppen. M'n zus Annie die zo'n vijf jaar jonger is, zei niet veel.

Toen bromde buurman iets over die goeie ouwe tijd en begint Annie ineens over al die hoofddoekjes die je tegenwoordig ziet. Zei m'n broer dat moeder vroeger ook een hoofddoekje droeg. Annie hartstikke kwaad.

Ze schreeuwde bijna dat dat heel anders was. Zei m'n broer dat het misschien wel zo was, maar dat moeder vroeger echt een hoofddoekje droeg.

Henk, mijn vriend die kennelijk wilde sussen, zei dat hij Annie wel begreep en begon te vertellen over een boek "Gouden Jaren" dat hij net had gelezen. Een boek dat gaat over het dagelijks leven in de tijd na de oorlog. Een tijd zonder telefoon en badkamer, de tijd van in de teil en van petroleumstelletje....en toen? Toen begon Annie herinneringen op te halen en had ik toch nog een gezellige zestigste verjaardag.

Er is niks op tegen om net als Henk "Gouden Jaren" van Annegreet van Bergen te lezen, maar als lid van de Historische Vereniging leest U ook over de ijzeren eeuw en de ijzige jaren '40-'45. U hoeft geen zestig jaren oud te zijn.



Wijs mensen op de website www.hvv-vlaardingen.nl of op het e-mailadres info@hvv-vlaardingen.nl en vraag ze lid te worden.